

Η δύναμη των διαδηλώσεων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ελλάδα: στο επίκεντρο εκδήλωσης στο LSE

Λονδίνο – 2 Απριλίου 2025

Ένα κύμα διαδηλώσεων σαρώνει το τελευταίο διάστημα τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Από τις κινητοποιήσεις για τα Τέμπη στην Ελλάδα, μέχρι το φοιτητικό κίνημα στη Σερβία και τις μαζικές διαδηλώσεις στην Τουρκία, οι πολίτες κατακλύζουν τους δρόμους διεκδικώντας περισσότερη διαφάνεια και καλύτερη διακυβέρνηση. Τι κινητοποιεί όμως αυτά τα κινήματα; Πόσο διαφέρουν από αντίστοιχες μαζικές κινητοποιήσεις του παρελθόντος; Είναι τα αιτήματά τους δικαιολογημένα; Και τι μπορούν να επιτύχουν; Πότε καταφέρνουν τα κινήματα πολιτών να επιτύχουν τις αλλαγές που διεκδικούν;

Αυτά και πολλά ακόμα ήταν τα ερωτήματα που συζητήθηκαν την 1η Απριλίου στη London School of Economics and Political Science (LSE), στο πλαίσιο διαδικτυακής εκδήλωσης, την οποία διοργάνωσε η ομάδα έρευνας για την Νοτιοανατολική Ευρώπης (LSEE) του Ελληνικού Παρατηρητηρίου - Κέντρο Ερευνών για τη Σύγχρονη Ελλάδα και Κύπρο. Η εκδήλωση εξέτασε τη «δύναμη του δρόμου» όχι μόνο ως εργαλείο αντίστασης, αλλά και ως ουσιαστική έκφραση δημοκρατικής συμμετοχής σε μία γεωγραφική περιοχή που αντιμετωπίζει κοινωνική πόλωση και θεσμική δυσπιστία. Η αυξημένη απαίτηση των πολιτών για λογοδοσία καταδεικνύει την ανάγκη για ισχυρότερη και πιο αποτελεσματική διακυβέρνηση.

Η καθηγήτρια Paula Pickering (College of William & Mary), αντλώντας από το εκτενές έργο της σχετικά με την κοινωνική κινητοποίηση στην ευρύτερη περιοχή και τη νέα της συνεπιμέλεια του βιβλίου *Activism in Hard Times in Central and Eastern Europe* (Routledge, 2024), ανέλυσε τις στρατηγικές των κινημάτων πολιτών, τον τρόπο με τον οποίο προσαρμόζονται στον περιορισμένο δημόσιο χώρο, και τη χρήση υβριδικών μορφών συμμετοχής και δημοκρατικής λήψης αποφάσεων (διαδικτυακής και φυσικής παρουσίας) ως αντίβαρο στον ελιτισμό και τον αποκλεισμό. Αναφέρθηκε σε συγκεκριμένες στρατηγικές επιτυχίας, όπως η δημιουργία συμμαχιών με συμπληρωματικές δεξιότητες, η τοπική/από τα κάτω δράση, και η χρήση οριζόντιων δικτύων.

Ο καθηγητής Georgios Karyotis (University of Glasgow), εστιάζοντας στην περίπτωση της Ελλάδας, ξεκίνησε από τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών του για το αντιμνημονιακό κίνημα. Σε αυτή την περίπτωση, παράγοντες όπως το κόστος ζωής, η ιδεολογία και η πίστη στην δυνατότητα αλλαγής της κοινωνικής κατάστασης, επηρέασαν το βαθμό συμμετοχής των πολιτών, όμως καθοριστικός παράγοντας υπήρξε πάντα η «εμπειρία προηγούμενης συμμετοχής σε διαμαρτυρίες». Στις κινητοποιήσεις για τα Τέμπη ο παράγοντας «εμπειρία συμμετοχής» φαίνεται να εξασθένησε, και οι κινητοποιήσεις προσέλκυσαν πολίτες χωρίς προηγούμενη κινηματική εμπλοκή και πολιτική ταυτότητα, καθοδηγούμενους από γενικευμένα συναισθήματα θεσμικής δυσπιστίας και δυσαρέσκειας. Ο κ. Karyotis

προειδοποίησε ότι χωρίς ουσιαστικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις και συμμετοχή του κοινού σε αυτές, τα κύματα διαμαρτυρίας είναι πιθανό να συνεχιστούν: «χρειάζονται σχέσεις ανταπόκρισης μεταξύ κράτους και πολιτών, αλλιώς κάθε μελλοντική ελληνική κυβέρνηση είναι πιθανό να βρίσκεται αντιμέτωπη με μαζικές κινητοποιήσεις για οποιοδήποτε ζήτημα συγκεντρώνει δημόσιο και δημοσιογραφικό ενδιαφέρον», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Ο Καθηγητής Nebojša Vladislavljević (University of Belgrade) αναφέρθηκε στο πρόσφατο κίνημα διαμαρτυρίας στη Σερβία, εντάσσοντάς το στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής ιστορίας της χώρας μετά τη δεκαετία του 1990. Περιέγραψε πώς φοιτητές και αγρότες κινητοποιήθηκαν από κοινού μέσα από ειρηνικές διαδηλώσεις, υποστηρίζοντας ότι η διαρκής διαμαρτυρία μπορεί σταδιακά να μετασχηματίσει καθεστώτα, ενισχύοντας τα δίκτυα της αντιπολίτευσης, χτίζοντας συμμαχίες και διαβρώνοντας τη νομιμοποίηση αυταρχικών κυβερνήσεων. Τόνισε ότι η διαμαρτυρία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως στιγμιαίο γεγονός, αλλά ως μακροπρόθεσμη δύναμη που διαμορφώνει πολιτικές ταυτότητες και θεσμική αλλαγή.

Τη συζήτηση συντόνισε η Καθηγήτρια Denisa Kostovicova επικεφαλής της ομάδας LSEE του Ελληνικού Παρατηρητηρίου. Ακολούθησε ζωντανή συζήτηση με ερωτήσεις από το κοινό.

Η εκδήλωση εντάσσεται στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών του Ελληνικού Παρατηρητηρίου για την ενίσχυση του διαλόγου γύρω από κρίσιμα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν η σύγχρονη Ελλάδα και η Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Επόμενη Εκδήλωση:

Διαδικτυακή συζήτηση με θέμα το οικονομικό μέλλον της Ελλάδας: «[Αναζητώντας Μοχλούς Ανάπτυξης: Συζήτηση με τους Επικεφαλής Οικονομολόγους των Συστημικών Ελληνικών Τραπεζών](#)» στις 29 Απριλίου 2025. Περισσότερες πληροφορίες: www.lse.ac.uk/Hellenic-Observatory/Events

Επικοινωνία:

Αννίτα Σεμίνα Πετρίδη / a.s.petrides@lse.ac.uk

Protest Politics in Southeastern Europe and Greece: Spotlight on LSE Panel Event

London – 2 April 2025

A series of street protests have swiped recently the wider region of Southeast Europe. From the *Tempe* protests in Greece to the student movement in Serbia to the mass demonstrations in Turkey, citizens have taken to the streets to demand more transparency and better governance. But what mobilises these movements? Are their protests different from ones seen in the past? Are their demands justifiable? And what can they achieve? When are citizen-led movements successful in instigating change?

These – and more – questions were discussed on 1 April at the London School of Economics, in an online event with an expert panel organised by the SEE group of the Centre for Research on Contemporary Greece and Cyprus at the Hellenic Observatory. The event examined ‘street power’ not only as a tool of resistance, but as a vital expression of democratic engagement in a region grappling with social fragmentation and institutional mistrust. Public demand for accountability seems to be more prominent than ever, which highlights the need for stronger and more effective governance. Drawing on her extensive work on civic activism in the wider region and on her recent co-edited book ‘Activism in hard times in central and eastern Europe’ (Routledge, 2024), Professor Paula Pickering (College of William & Mary) spoke about the strategies of citizen-led movements, how they adapt to the narrowing public space and how they draw on hybrid (online/offline) forms of engagement and democratic decision-making to counter challenges of elitism and exclusion. She discussed specific strategies for success, including forging coalitions with complementary skills, working at the local / bottom-up level, using horizontal networks, and others.

Looking at the case of Greece, Professor Georgios Karyotis (University of Glasgow), started from the observation – emanating from his past research on the anti-austerity movement in the country – that, despite factors such as cost of living considerations, ideology, and political efficacy playing a role in citizens’ mobilisation, a key determining factor has always been citizens’ “prior protest experience”. This ‘path dependency’ seems to have declined in the *Tempe* protests, as these drew in previously ‘inactive’ citizens driven by generalised emotions of distrust towards institutions and lacking clear political ownership. Prof Karyotis warned that without meaningful institutional reform and public engagement, such protest waves are likely to persist: “there is a need for responsive relationships between the state and the public, otherwise any future Greek government is likely to face mass protest mobilisation in response to any issue that attracts salient public and media attention”, he noted.

Professor Nebojša Vladislavljević (University of Belgrade) examined in turn the recent protest movement in Serbia, placing it in the broader context of the country's post-1990s political history. He described how students and farmers have mobilised together in peaceful demonstrations, arguing that sustained protest can gradually reshape regimes by strengthening opposition networks, building coalitions, and eroding authoritarian legitimacy. He encouraged a long-term view of protest - not just as a moment, but as a force that shapes political identities and institutional change over time.

Moderated by Professor Denisa Kostovicova, an expert on post-conflict reconciliation and leader of SEE group at the Hellenic Observatory, the panel presentations were followed by a lively Q&A session with a very international audience.

The event was part of the Hellenic Observatory's ongoing work to foster dialogue on the key political and societal issues facing contemporary Greece and Southeast Europe.

Coming up next: Online panel discussion on Greece's economic future, titled "[*Searching for Growth Drivers: A Debate with the Chief Economists of the Systemic Greek Banks.*](#)", on the 29th of April 2025 More information: www.lse.ac.uk/Hellenic-Observatory/Events

Media Contact:

Annita Semina Petrides | a.s.petrides@lse.ac.uk